

'CUMHURİYET'İN İLK YILI 29 EKİM 1923-29 EKİM 1924'

Umudun diğer adı: Cumhuriyet

Banu İşlet, Binnur Mörel Büyükkertan ve Eser Demirkan, Cumhuriyetin ilk yılında neler yaşandığını kronolojik sırayla Cumhuriyet'in İlk Yılı: 29 Ekim 1923-29 Ekim 1924 (YKY) adlı kitapla ortaya koyuyor.

MEHMET S. AMAN

mehmet.aman@cumhuriyet.com.tr

Banu İşlet, Binnur Mörel Büyükkertan ve Eser Demirkan'ın hazırladığı *Cumhuriyet'in İlk Yılı: 29 Ekim 1923-29 Ekim 1924 (Yapı Kredi Yayınları)* adlı kitap, Cumhuriyetimizin 100. yılında yayımlanan en önemli kitaplar arasında yerini alıyor.

29 Ekim 1923 ve 29 Ekim 1924 tarihleri arasındaki önemli gelişmelere odaklanan çalışma, yıkılmış köhne bir imparatorluğun yıkıntıları üzerine kurulan Türkiye Cumhuriyeti'nin siyasi, ekonomik ve toplumsal kalkınma alanlarında atılan adımlara ayna tutuyor.

İlk sayfalarda Cumhuriyetin ilanı ve ilk hükümet ile ilgili bilgilerin yer aldığı çalışma, her ay bir bölüm olarak işleniyor ve bölüm sonlarında o aya ilişkin yaşanan olayları kronolojik bir sırayla veriliyor. Cumhuriyetin ilanının halkta nasıl bir karşılık bulduğunun, tebrikleri, kutlama ve

törenleri dönemin gazete haberleri üzerinden de sunulduğu kitapta, muhalif gazetecilerin yazılarına da yer veriliyor.

Yine halkın kaderini belirleyecek önemli konu başlıkları da şu köklü değişimler ışığında sunuluyor:

İstanbul-Ankara basın kavgası, hilafet tartışmaları, denizciliğin yeniden ayağa kaldırılması, işçi grevleri, ekonomik sorunlar, Türk-Yunan nüfus mübadelesi, idari yapı, eğitim, yargı sistemi, belediyeler, 1924 Anayasası'nın kabulü, halifeliğin kaldırılması ve laiklik.

'YAŞASIN CUMHURİYET!'

Darülfünun ve *Darülbeyazıt*'deki gelişmelerden *Türk Ocağı*'ndeki kongrelere kadar eğitim ve sivil toplumda yaşanan gelişmeleri de odağına alan *kitapta* en dikkat çeken ayrıntı ise kadın haklarının ayak seslerinin Cumhuriyetin ilk yıllarına dayandığı gerçeği.

Kadınların sosyal yaşama ve siyasi yaşama katılımının yolunun açıldığı, *Resimli Ay* dergisi başta birçok basın organındaki haber ve yazılarda açıkça görülüyor.

Kitap, kavgalar ve tartışmalar sürerken *Balkan Savaşı*, *Birinci Dünya Savaşı* ve *Kurtuluş Savaşı*'ndan sonra Türk halkının yaşama nasıl sıkıca tutunmaya çalıştığını da ortaya koyuyor. Yeni kitaplar ve dergiler yayımlanıyor, sinemalarda yeni filmler gösteriliyor, tiyatro oyunları oynanıyor, dans geceleri düzenleniyor, resim sergileri açılıyor, konserler ve spor karşılaşmalarıyla halk, Cumhuriyeti umudun yeni çehresi olarak görüyor.

"*Cumhuriyet'in ilk yılında, bütün muhalif seslerin yanı sıra, Mecliste mebusların, Gazi Paşa'yı karşılayan halkın, grevlerde işçilerin, genel aflla salınan mahkûmların, valiğe şikâyete giden kadın ve çocukların, kısaca her kesimden halkın ortak sloganı şuydu: 'Yaşasın Cumhuriyet!'*" Böyle diyor kitabın "*Sunuş*" yazısının son paragrafında.

Kadınların sahiplenilmesinin konuşulduğu, sanatın ve sanatçının yok sayıldığı, laiklik başta olmak üzere devrimin kazanımlarının saldırı altında olduğu özellikle bugünlerde hep yaşasın, çok yaşasın Cumhuriyet! ■